

Становище

от проф. дпсн **ЙОАНА ДИМИТРОВА ЯНКУЛОВА**

(СУ „Св. Кл. Охридски“, Философски факултет, специалност Психология)

относно процедура за присъждане на **ОНС „ДОКТОР“**

на редовен докторант **ДЕСИСЛАВА ПЛАМЕНОВА ПЕТРОВА**

във връзка с изготвения от нея дисертационен труд на тема:

„ПОДХОДИ КЪМ УЧЕНОТО И ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ ПРИ ЮНОШИ“

Област на висше образование – Социални, стопански и правни науки. Професионално направление – 3.2 ПСИХОЛОГИЯ (ПЕДАГОГИЧЕСКА ПСИХОЛОГИЯ)

1. Актуалност и научна стойност на дисертационния труд

Основната тема на дисертационния труд включва две ключови подтеми като ученето и емоциите. Макар и традиционно изследвани в рамките на психологическата наука, те продължават да бъдат от изключителна важност дори и в драматично променените напоследък реалности. Днес ученето не започва и не свършва с институционализираното образование, а доминира живота на съвременните хора, превръщайки се в основен житейски приоритет за тях. Това е така, защото благодарение на изградените умения за учене през целия живот, те могат да подобрят субективното си благополучие, да постигнат пълноценен живот и успешна професионална реализация. Освен за оптимизиране на личния и професионален живот, формираните умения за ефективно учене и управление на емоциите подпомагат адаптацията към непрекъснато променящите се социални условия и успешното справяне с различни трудности. Дори и в сегашната пандемична обстановка ясно проличава, че именно благодарение на уменията за непрекъснато учене, хората много по-лесно и бързо се ориентират в житейските промени и с по-голяма лекота решават ежедневните си задачи. Всичко това подчертава необходимостта от продължаващи научни изследвания на особеностите в

човешкото учене и емоционалните преживявания, като същевременно обаче се налага стесняване на научния фокус към по-частната тема за подходите към ученето. Това ще позволи да се научи повече за начините на възприемане, обработване и прилагане на външната информация, която често е изключително сложна и многопосочна, както и как това се отразява на решаването на различни по трудност задачи. От сериозен научноизследователски интерес е и изучаването на специфичните връзки и взаимозависимости между подходите към ученето и проявленията на емоциите и емоционалната интелигентност в юношеска възраст, тъй като именно тогава настъпват разнообразни личностни, когнитивно-емоционални и поведенчески трансформации. Проучването на тази тема, включително и в български образователни условия, значително обогатява и разширява известните до момента научни знания за личността и емоционалните преживявания на юношите и прилаганите от тях подходи към ученето. А това по безспорен начин потвърждава, че избраната тема на дисертационния труд е не само актуална от научна гледна точка, но има и непосредствени ползи за образователната практика. Като цяло извършената от докторантката работа свидетелства за нейното желание не само да се основава на резултатите от вече направените в българска академична среда изследвания, но и да ги надгражда и целеустремено и неотлъчно да следва духа на научната приемственост.

По отношение на автореферата може да се посочи, че той е изготвен в пълен синхрон със съответните научни изисквания, точно съответства на основните моменти в дисертационния труд, които са отразени адекватно и научно убедително.

2. Особенности на дисертационния труд, препоръки

В технически план представеният дисертационен труд съдържа пет глави, обобщение/ изводи/ препоръки, литература, приложения, като общият обем наброява 290 страници. В рубриката „Литература“ са отразени 413 като 366 от тях са първично, а 47 – вторично цитирани. 54 от използваните заглавия са на български език, 330 – на английски, има по един на френски и на немски език. Използвани са също така 8 нормативни и стратегически документи, посетени са 19 електронни източника. Цитиранията вътре в текста са прецизни и са направени научно коректно. Малкият брой цитирани български заглавия показва, че темата на дисертационния труд е сравнително слабо изследвана в български условия. Ето защо изборът на Д. Петрова да работи по нея безспорно изисква смелост, готовност да се преодоляват всякакви трудности и заслужава признание и подкрепа.

В съдържателно отношение дисертационната разработка съдържа три самостоятелно обособени теоретични глави. Всяка една от тях включва обстоен обзор и анализ на ключови особености и по-важни закономерности, съпътстващи съответно човешкото учене и подходите за учене, емоциите и емоционалната интелигентност, както и специфични моменти в развитието на юношите. В тази връзка приятно впечатление прави адекватната ориентация и точното идентифициране на подходящите литературни заглавия, отразяващи научните постижения в тази сфера през последните десетилетия, разнообразието от представени научни факти, свидетелстващи за професионалната информираност на докторантката и познаване на научните приноси на

водещи специалисти, работещи по теми, близки до заглавието на дисертационния труд. Показателни са уменията на Д. Петрова за логическо подреждане и надграждане на научната информация и формулиране на адекватни изводи с научна стойност. Благодарение на вложените от нея усилия, читателите на настоящия дисертационен труд могат с лекота да се ориентират в четивния текст, да обогатят научните си познания, да изпитат удоволствие от ясно и последователно представените научни резултати. А това безспорно заслужава похвала и свидетелства, че докторантката напълно успешно е преминала обучението си в рамките на редовната докторантура и съвсем закономерно е достигнала до настоящия етап на публична защита на дисертационния труд.

В научноизследователски план не остават незабелязани последователните усилия на Д. Петрова да планира, организира и самостоятелно да провежда емпирични психологически изследвания. Разбира се, това е постигнато след успешно преодоляване на редица трудности, съпътстващи подобни теренни проучвания, но при стриктно спазване на научните изисквания за тях. Подбрани са адекватни научноизследователски инструменти, с чиято помощ е събран богат набор от сурови данни. Формулирани са подходящи научни хипотези, които са емпирично верифицирани посредством множество статистико-математически анализи, съдържащи се в специализиран софтуер (SPSS, PROCESS). Конкретно са проверени психо-метричните характеристики на приложените инструменти, представени са особеностите на факторните им структури, проявени в българска образователна среда. С помощта на дисперсионен анализ са установени статистически значими различия между изследваните лица съобразно влиянието на конкретно проучвани независими фактори. Направена е и проверка за наличие на статистически значими взаимозависимости и взаимовръзки на основата на регресионен и корелационен анализ и е проучена тяхната сила и посока. Извършен е медиаторен анализ, посредством който е проследено и анализирано влиянието на емоционалната интелигентност като медиатор на взаимовръзката между отношението и подходите към ученето на юношите. Получените резултати са адекватно интерпретирани, отлично онагледени и богато илюстрирани с подходящо оформени таблици и графики. А това е много показателно за научния стил на докторантката, отличаващ се не само с яснота, задълбоченост, прецизност, но и с постоянен стремеж да се постигне добър баланс между научните послания на съдържанието и приятното му техническо оформление. Освен това е важно да се посочи, че Д. Петрова непрекъснато търси връзка между направените научни изводи и непосредствените нужди и специфика на социално-образователния контекст.

В критичен план може само да се констатира, че при съвместната ми работа с докторантката и в качеството ми на научен ръководител, многократно съм давала множество насоки и съм отправяла различни бележки, които са били своевременно чути и взети предвид. Допълнително бих си позволила да стимулирам Д. Петрова да продължи с научноизследователската работа и научните публикации и в бъдеще. Смятам, че това значително ще помогне не само за популяризиране на постигнатите от нея резултати, но най-вече ще ѝ позволи да разгърне в още по-голяма степен когнитивно-личностния и научен потенциал, който тя несъмнено притежава.

3. Научни приноси

По отношение на посочените приносни моменти в дисертационния труд може само да се потвърди, че те са обективни и реално отразяват огромния обем свършена работа в теоретико-приложен план. Към това задължително трябва да се прибавят вложените от докторантката усилия да открие и прегледа множество научни заглавия и въз основа на тях да направи теоретичен обзор, отличаващ се с задълбоченост, системност на мисленето, научна подреденост и прецизност. Сериозни усилия са вложени и за внимателно обмисляне, планиране и успешно реализиране на психологически изследвания с юноши в реална образователна среда. Безспорни са също така и научните знания и умения на Д. Петрова да съставя и разиграва различни научни сценарии, които са проверени с разнообразен набор от статистико-математически методи, като е предложена и адекватна научна интерпретация на получените резултати.

4. Заключение

Към конкретно посочените факти за научната стойност и реално постигнатите научно-приложни резултати в дисертационния труд, отговарящ на законовите и академичните изисквания за такъв тип разработки, е важно да се добавят и кратки данни за личностното и образователното развитие на Д. Петрова. Личната ѝ биография е изпълнена с последователни и системни усилия за непрекъснато личностно развитие и надграждане на придобитото образование, с активни участия в различни социално-образователни и научни инициативи, с интересни проекти, свързани с доброволческа дейност, с посещения в други страни и вълнуващи срещи с нови хора и чуждестранен опит. В чисто човешки план тя се отличава с добро възпитание и сговорчивост, високи стремежи към нови знания и умения, личностно самоусъвършенстване и академични постижения, трудолюбие, прилежност, задълбоченост и всеотдайност в работата.

Всичко посочено по-горе относно структурата, съдържанието и техническото изпълнение на дисертационния труд, както и във връзка с личността, образованието и научната подготвеност на докторантката, ми дава основание напълно убедено да предложа на Уважаемото научно жури да присъди ОНС „Доктор” на ДЕСИСЛАВА ПЛАМЕНОВА ПЕТРОВА.

19.01.2021 г.

Член на научното жури:

гр. София

(проф. д-сн Йоана Янкулова)